

BRANDKÅRSTIDSKRIFT

N:r 4

Organ för Svenska Brandkårens Riksförbund
Redaktion: Styrmansg. 1, Stockholm. Tel. 606308. Postg. 4870.
Redaktör och utgivare: Kapten Erik Gillner

1940
22 årgången

Den moderna brandstationens elektriska utrustning.

Vid utförandet av moderna industribyggnader, varuhus, kontor, sjukhus etc. ingår alltid elektriska kraft-, belysnings- och svagströmsanläggningar som en mycket betydelsefull del i byggnaden. Elektriciteten användes för en mångfald olika ändamål och särskilt signalanläggningar ha under de senaste åren fått ett mångsidigt användningsområde för att underlätta och effektivisera arbetet. Vid planerandet och utförandet av brandstationer har man tidigare ägnat frågan om elektriska svagströmsanläggningar ringa beaktande, ehuru dessa kunna komma till stor användning för att underlätta arbetet inom stationen och möjliggöra en snabb och effektiv alarmering.

Avsikten med följande artikel är, att ge en sammanställning av de elektriska anläggningar, som lämpligen kunna komma ifråga för brandstationer.

Det är givet att man vid en mindre station ej kan ta med signalanordningar i samma omfattning som vid en större. Man bör dock alltid göra klart för sig, att utvecklingen snabbt går framåt och att det därför är ämpligt att redan från början planera brandstationen med tillhörande anordningar så modern som möjligt.

Den elektriska kraft- och belysningsanläggningen måste från början planeras på ett ändamålsenligt sätt, så att den fyller alla förekommande behov. Stort avseende måste läggas vid att från början placera ut rikligt med ljuspunkter, strömbrytare och väggkontakter, så att man ej sedan, när stationen väl är tagen i användning, behöver komplettera, varvid i sådant fall en hel del ledningar måste förläggas utvändigt, vilket kommer att verka störande på interiören.

På platser, där så låter sig göra,

bör man för att så långt som möjligt säkerställa kraftförsörjningen ordna med matning till brandstationen från skilda huvudkablar, så att vid kabelfel eller störningar i distributionen möjlighet finnes för överkoppling (helst automatisk) från det ena nätet till det andra. Med tanke på luftskyddet finns det redan nu byggnader, som uppföras och planeras, där sådan vikt lägges vid en obruten kraftförsörjning, att ett eget reservelektricitetsverk med bensin- eller råoljemotordriven generator kommer till utförande. Detta tillvägagångssätt torde dock ej vara nödvändigt annat än för de allra största brandstationerna.

Larmbelysning bör ordnas i vagnhallar, trappuppgångar, korridorer, logement och bostäder samt på andra event. erforderliga platser, så att vid alarmering av brandmanskapet belysningen omedelbart tändes. Härigenom kan utryckningen genomföras snabbare samtidigt som risken för olycksfall minskar. Ledningarna för larmbelysningen dras ned till instrumenttavlan i telegrafrummet i en eller flera grupper beroende på anläggningens omfattning. Inkopplingen på instrumenttavlan utföres lämpligen på sådant sätt, att larmbelysningen automatiskt tändes vid larmslagning inom stationen. Kontrollampor för de olika larmbelysningsgrupperna böra finnas på instrumenttavlan, så att vakten kan kontrollera att larmbelysningen blivit tänd. Larmbelysningen släcks antingen genom tryckknappar, monterade under resp. signallampor eller genom ett tidrelä, som automatiskt efter en viss tid släcker belysningen. Möjlighet bör också finnas på instrumenttavlan för manuell tändning av en eller flera larmbelysningsgrupper. Speciellt med tanke på alarmering för ambulansutryckning eller utryckning för soteld är detta viktigt, då här-

vid endast en mindre del av personalen skall delta i utryckningen och man härigenom kan undgå att tända belysningen i samtliga logement, vilket annars verkar störande på dem, som ej ha med utryckningen att göra.

För larmbelysningen bör absolut finnas en pålitlig strömmatning i reserv, helst i form av ett ackumulatorbatteri, som automatiskt inkopplas när kraftförsörjningen från elektricitetsverket blir avbruten. Vid mycket stora brandstationer kan en mindre bensinmotordriven generator vara lämplig som reserv, särskilt med tanke på luftskyddstillstånd, då det är tänkbart att kraftdistributionen kan avbrytas för kortare eller längre tid.

Neonskyltar ha under de senaste åren tagits i allt större användning, icke endast för reklambelysning utan även för andra ändamål såsom för angivande av namnet på järnvägsstationer, anvisningsskyltar, vägledningsskyltar etc. Då neonskylten är billig i drift och samtidigt pryder upp en fasad, kan det vara lämpligt att på brandstationen placera en sådan, förslagsvis med texten "Brandstation", vilket redan är fallet på en del nyuppförda stationer.

I *telegrafrummet*, som bör vara ljusst och rymligt med anslutning direkt till vagnhallen, placeras brandtelegrafanläggningens instrumenttavlor, rikstelefonväxeln samt signalställare och manöverorgan för de kraft-, belysnings- samt signalanläggningar, som finnas inom brandstationen och som skola betjänas från telegrafrummet. De olika tavlornas och apparaternas placering bör bestämmas av brandchefen i samråd med arkitekten och någon specialist på det brandsignaltekniska området. Beträffande telegrafrummets utförande i allmänhet bör man försöka ordna med en genomgående stor fönstervägg mot vagnhallen, varigenom tele-

grafvakten erhåller större överblick samtidigt som mera ljus erhålles både i vagnhall och telegraftrum.

Vid ett par större under byggnad varande brandstationer, nämligen i Borås och Hälsingborg, monteras i resp. telegraftrum i pulpetform samtliga de signalställare och manöverorgan, som erfordras för tjänstens skötande. Härigenom uppnås den fördelen, att telegrafvakten har allting centraliserat till en och samma plats, varifrån han även kan sköta sina skrivgöromål och passa telefonväxeln. Vid mindre stationer får man nöja sig med att ha manöveranordningarna monterade på en instrumenttavla invid de instrumenttavlor, som erfordras för brandtelegrafanläggningen.

Alarmlösklockorna inom brandstationen utgör utan tvivel en av de viktigaste svagströmsanläggningarna. De äro till för att vid eldsvåda eller, när man av annan anledning vill alarmera hela kåren, möjliggöra att snabbt få ut en kraftig alarmsignal i bostäder, logement, korridorer, trappor, gymnastiksal, verkstäder och utomhus. För alarmeringen inomhus användes vanligen växelströmsklockor med skalmejklangar, vilka inkopplas i serie i en eller flera ledningsslingor inom stationen, vilka anslutas till signalställare i telegraftrummet. Anläggningen kan antingen utföras så, att man kan alarmera en eller flera av grupperna var för sig eller alla grupper samtidigt. Det senare kopplingssättet torde vara det vanligaste, när det gäller att anläggningen endast skall användas för alarmering för eldsvåda. Utomhus och i mycket bullrande lokaler, såsom verkstäder, placeras lämpligen alarmlösklockor av särskilt kraftig typ. Ifall dessa klockor placeras utomhus, böra de tas till så kraftigt att de kunna höras på några hundra meters avstånd från stationen, för att tillkalla brand-

män, som befinna sig i stationens närhet.

För att underlätta telegrafvaktens arbete vid alarmeringen sammanföras alla signalklockor till samma signalställare, som användes för att tända larmbelysningen. Genom ett tidrelä kan det ordnas så, att efter tillslaget klockorna ringa t. ex. 10 eller 15 sekunder, varefter signalen automatiskt upphör.

Det är olämpligt att använda det stora alarmlösklockssystemet vid alarmering för soteld eller ambulansutryckning. Vid sådan alarmering gäller det att endast tillkalla ett par man eller någon förman. Det större alarmlösklockssystemet medger i regel ingen individuell signalering, utan signalen kommer i de flesta fall även att träffa en hel del personal, som ej har med ifrågavarande utryckning att göra. Dessutom äro i regel själva alarmlösklockorna så starka, att de kunna höras igenom flera logement, vilket också nattetid kan verka störande i onödan.

För att möjliggöra individuell signalering till en eller flera brandmän för utryckning vid ambulans eller soteld, användes i regel ett särskilt signalklockssystem med mindre likströmsklockor, som uppsättas i logement och event. i förmansbostäder. Varje sådan likströmsklocka anslutes till sin motsvarande strömställare i telegraftrummet, varigenom telegrafvakten har möjlighet att avgiva signal just till det logement eller rum, där den brandman befinner sig, som skall nås av signalen. På lämpliga platser inomhus och utomhus monteras ävenledes likströmsklockor, som till ljudet skilja sig från de större alarmlösklockorna och som vid avgivandet av den individuella signalen för soteld och ambulans alltid komma igång. Dessa klockor, som anslutas till en ledningsgrupp och som alltid ringa vid tillfället

ifråga, placeras lämpligen i gymnastiksal, samlingsrum, verkstäder och utomhus. Om signal avgives från telegrafrummet för de individuella klockorna nr 4, 5, 7, 12 och 16 ringa alltid de gemensamma signalklockorna i gymnastiksalen, samlingsrummen etc.

Genom denna anläggning för individuell signalering fås den stora fördelen, att det stora alarmklocksystemet inte behöver användas för alarmering av ovan angivet slag. Härigenom störes ej den personal, som inte har med uttryckningen att göra. Det kan dessutom ur olika synpunkter vara lämpligt att ha ett särskilt signalklockssystem som reserv till alarmklocksystemet, om något sådant fel skulle inträffa å detta system, att det under någon kortare eller längre tid sättes ur funktion.

Lokaltelefonanläggningar användas i flera brandstationer som signalanläggning för individuell signalering vid uttryckning för ambulans och soteld. Det vanligaste är att en manuell växel uppsättes i telegrafrummet, varifrån ledningar utgå till de olika anslutna lokaltelefonapparaterna, placerade i befälets, underbefälets och förmännens bostäder, på expeditioner, verkstäder och logement. Från dessa apparater kan man komma i förbindelse med telefonväxeln och bli vidarekopplad, om så önskas, till vilken som helst av de till växeln anknytna apparaterna. Växeln kan också komma i telefonförbindelse med samtliga anknytna apparater. Dessa små lokaltelefonanläggningar med bakelittefonapparater underlättar i hög grad tjänstgöringen. Samtidigt som anläggningen kan användas som en lokaltelefonanläggning, kan den även användas för uppringning av enskilda brandmän vid uttryckning för ambulans eller soteld. Härvid förutsättes givetvis att apparater även äro placerade i logementen eller i brandmännens bostäder.

I logementen och i bostäderna kombineras i många fall dessa telefonapparater med ett särskilt relä för att nattetid vid signal automatiskt tända belysningen i rummet. Man behöver då från instrumenttavlan eller telegrafrummet inte tända all belysning i logementen och man undviker härigenom att störa den personal, som inte har med uttryckningen att göra.

I vissa fall kan man istället för en manuell växel använda en *automatisk lokaltelefonväxel*, varigenom de interna samtalen inte behöva expedieras av telegrafvakten i vaktrummet. Antingen en manuell växel eller en automatisk växel användes är det lämpligt att ha en särskild tryckknappssats för att underlättat telegrafvaktens avgivande av de individuella signalerna, som tillämpas vid uttryckning för soteld och ambulans.

Den för varje brandstation erforderliga *rikstelefonväxeln* eller rikstelefonapparaten placeras givetvis i telegrafrummet. Till brandstationen böra minst två centralledningar inkomma, av vilka den ena ledningen bör reserveras för eldsvådeanmälan. För större brandstationer kan det i vissa fall vara lämpligt att använda ett större antal centralledningar. Till rikstelefonväxeln anknytna telefonapparater böra uppsättas i expeditioner och befälsbostäder samt i manskäpets dagrum.

Vid större brandstationer är det fördelaktigt att använda en kombinerad rikstelefonväxel och automatisk växel, s. k. PABX-växel. Närmare uppgifter om sådana växlar lämnas av telegrafkommissarien på resp. platser.

Till en sådan växel äro anslutna ett visst antal telefonapparater, varav endast en del möjliggöra förbindelse över centralledningarna med stadens telefonstation, under det att en del apparater äro s. k. spärrade apparater, genom vilka man endast kan komma i intern te-

lefonförbindelse. Telefonapparaterna äro av bakelitmodell och försedda med fingerskivor. Till brandstationen. inkommande samtal besvaras från telegrafvaktens expeditiionsapparat och vidarekopplas av honom till den sökta abonnenten inom brandstationen. För interna samtal inom brandstationen sker uppringning genom att begagnas fingerskivan, varvid man slår den apparats nummer, med vilket man önskar komma i förbindelse. Önskas förbindelse med en abonnent på staden, vilket endast är möjligt från en icke spärrad apparat, tages noll på fingerskivan, varigenom man kommer i förbindelse med centralledningen. Därefter har man möjlighet att komma i förbindelse med ortens telefonstation. Dessa kombinerade rikstelefon- och lokaltelefonanläggningar, som ombesörjas av Telegrafverket, underlätta i hög grad den interna tjänsten och möjliggöra i vissa fall, att den tidigare beskrivna lokaltelefonanläggningen med manuell eller automatisk växel kan utslutas.

En *elektrisk uranläggning* bör alltid finnas inom en brandstation. Den består av ett huvudur, försett med automatiskt elektriskt uppdrag samt med en kontakthanordning, som varje minut lämnar impulser över en ledning till anslutna sekundärur. Dessa sekundärur komma således att stegas fram minut för minut och alltid visa rätt tid och samma tid som huvuduret. Sekundärur finnas av en mångfald olika typer och placeras lämpligen i expeditioner, vagnhall, gymnastiksal, manskapets dagrum samt på andra platser, där man önskar rätt tid angiven. Huvuduret för anläggningen monteras t. ex. i telegrafrummet. För anläggningens drift användes ett akkumulatorbatteri om 24 V driftspänning och detta batteri kan utgöras av signalbatteriet för brandtelegrafanläggningen på platsen.

Då brandstationen i många fall utgör ett monumentalt inslag i det samhälle, där den är uppförd, är det lämpligt att på tornet eller på fasaden anbringa ett utomhusur, likaledes av samma utförande som de tidigare nämnda och anslutet till huvuduret. Samtidigt som ett sådant ur pryder sin plats på fasaden, lämnar det rätt tid åt samhällets invånare och personalen på brandstationen.

En *tidstämpelapparat* monteras på bordskivan vid brandtelegrafcentralen och sättes i förbindelse med uranläggningens huvudur, så att man vid alarmsignaler på telegrafremsan erhåller en stämpling, som markerar tiden för alarmsignalens registrering på stationen. En dylik tidkontroll kan vara synnerligen värdefull att ha tillgång till när klagomål riktas mot brandkåren för att uttryckningen ej verkställts med tillbörlig snabbhet.

Genom en tillsatsanordning låter det sig göra att ansluta tidstämpelapparaten på sådant sätt, att om anmälan om eldsvåda göres per telefon över den för eldsvådeanmälan avsedda centralledningen, en tidstämpling automatiskt erhålles på pappersremsan.

Det är av stor betydelse att kontrollera att uttryckningen sker med största möjliga snabbhet och för detta ändamål brukar en av de i brandtelegrafanläggningen ingående instrumentavlorna vara försedda med ett *sekundur eller tidtagarur*. Detta ur startar automatiskt vid larmslagning och stannar automatiskt när första brandvagnen kör ut från stationen genom att en i golvet eller från taket nedhängande kontakthanordning påverkas. Sekunduret anger uttryckningstiden i sekunder. Nollställning och uppdragning av uret sker genom en på urets framsida monterad ratt.

En *ordergivningstablå* monteras i vagnhallen för att vid en utryckning för manskapet omedelbart

klargöra, vilken eller vilka vagnar som skola delta i uttryckningen. En sådan tablå består av en del sifferfält, bakom vilka elektriska lampor äro monterade. Genom signalstäl-lare på instrumenttavlan i telegrafrummet eller på det centrala manöverbordet kan vakten tända det antal signallampor, som skola ange numret på de vagnar, som skola uttrycka. Som kontroll på att lamporna i tablån verkligen tändas, finnas i serie med dessa på själva kontrolltavlan i vaktrummet kontrollampor, som göra vakten uppmärksam på, att lamporna i vagnhallen tänts.

För att underlätta uttryckningsportarnas öppnande har i en del brandstationer monterats *elektriska utlösningssanordningar*, vilka betjänas från en i golvet nedfälld tryckknapp invid fotsteget till motsvarande uttryckningsfordon. Härigenom sparas tid, då öppnandet av dörrarna sker automatiskt när kontakten i golvet påverkas av chauffören, då denne stiger upp på sin plats i bilen.

Trafiksignaler anbringas i vissa fall utanför brandstationen, särskilt i det fall att brandstationen är belägen utefter en gata, som är smal och starkt trafikerad. I en del fall kan det även vara lämpligt att placera trafiksignaler i någon gatukorsning i stationens omedelbara närhet, över vilken korsning i de flesta fall uttryckningarna äga rum. Dessa trafiksignaler stå i förbindelse med en reläutrustning och kontrollampor på instrumenttavlan eller centrala manöverbordet i telegrafrummet och äro kopplade så, att vid larmslagning lamporna automatiskt tändas efter en viss tidsfördröjning på t. ex. 30 sekunder. Lamporna utsända rödfärgat blinkljus i riktning mot trafiken och på instrumenttavlan sitter en kontroll-lampa, som under hela tiden trafiksignalen är tänd utsänder liknande signal, detta som en extra kontroll

för vakten. Trafiksignalerna släckas manuellt efter verkställd uttryckning genom intryckandet av en tryckknapp, som sitter under kontrollampan. Manuell tändning av trafiklamporna kan även ske genom en särskild tryckknapp, monterad på tavlan. Denna knapp användes då en uttryckning från stationen måste ske utan samband med alarmering av brandmanskapet t. ex. vid ambulanskörning e. d.

Signallamporna på gatan invid trottoarkanterna äro av samma typ, som användes som trafiksignaler och placeras på lämplig höjd över gatunivån. På signallamporna bör anbringas reflexspeglar, så att chaufförerna på uttryckningsvagnen redan i förväg kan se att lamporna äro tända; om så inte skulle vara fallet kan han då iaktta större försiktighet vid passerandet av korsningen eller vid uttryckningen från stationen.

I vissa fall kan det vara önskvärt att hos brandchefen och vice brandchefen uppsätta en *kontrollapparat*, ansluten till brandtelegrafanläggningen och rikstelefonanläggningen på sådant sätt, att kontrollapparatsens signallampa och klocka kommer i funktion om en inkommande alarmsignal ej expedieras inom loppet av ett visst antal sekunder t. ex. 30 eller 45. Det kan tänkas att telegrafvakten, som är ensam, kunnat råka ut för ett sjukdomsfall e. d., varigenom han ej kan behandla en inkommen alarmsignal med tillbörlig snabbhet.

Vid större brandstationer användes en *personsökareanläggning* för att underlätta för telegrafvakten att vid inkommande telefonsamtal få tag i den person som sökes, t. ex. brandchefen, vice brandchefen eller brandmästarna. För detta ändamål uppsättas på olika platser i korridorer, expeditioner, gymnastiksal etc. signaltablåer, innehållande 3 eller 4 signallampor. Signallamporna innehålla olikfärgade

lampor, vilka kunna tändas i kombinationer från en signalställare hos telegrafvakten. Varje person, som skall sökas, har sig tilldelad en viss färgkombination, t. ex. rött för brandchefen, grönt för vice brandchefen, rött och grönt för en brandmästare, rött, grönt och gult för en annan brandmästare etc. För att signalerna bättre skola observeras, utföres anläggningen så, att signallamporna blinka under den tid anropet utsändes. Den anropade observerar sin anropssignal, när han t. ex. passerar igenom en korridor, och kan då bege sig till närmaste telefonapparat för att komma i förbindelse med telegrafvakten och av honom få upplysning om vad saken gäller.

En personsökareanläggning av den typ, som ovan beskrivits, kan i vissa fall ersättas av en högtalareanläggning av speciellt utförande, varom närmare uppgifter lämnas längre fram.

Inom mer eldfarliga lokaler inom en brandstation, såsom i verkstäder, förråd och på andra platser, anordnas en *automatisk brandalarmanläggning*, vilket redan skett på en del brandstationer. En sådan anläggning, som utföres enligt samma system som godkänts av Svenska Brandtarifföreningen, kan även tjäna som demonstrations- och övningsanläggning för brandmanskapet på platsen, som skall handha och utföra provningarna på de industrianläggningar, som finnas installerade.

En *upptagetsignalanläggning* anbringas utanför dörren till brandchefens rum och brandstyrelsens rum, så att vid viktigare samtal och förhandlingar vederbörande kunna vara ostörda utan att irriteras genom onödigt spring i dörrarna. En sådan anläggning består av en signaltablå, placerad utanför ingångsdörren i rummet. Tablån är försedd med mattglas-skiva, under vilket följande texter

kunna bli synliga i ljusskrift, nämligen "Upptaget", "Stig in" och "Vänta". På tablån finnes även en tryckknapp, som den besökande har att intricka, när han vill komma in. När tryckknappen intrickes, ljuder en svag summer i rummet. Är den sökta personen ledig, trycker han ned en tryckknapp, varvid signalen "Stig in" tändes på tablån utanför dörren. Är han upptagen faller han en omkastare, varigenom lampan "Upptagen" tändes och blir han strax ledig, så tänder han genom att föra omkastaren i andra läget signalen "Vänta".

Dessa anläggningar komma i allt större utsträckning till användning på vitt skilda platser, där man av olika anledningar inte önskar bli störd under pågående arbetstid.

Ytterdörrarna till brandstationen böra förses med *elektriska dörrlås*, vilka kunna manövreras genom signalställare från telegrafrummet. En sådan anläggning bör kompletteras med *porttelefoner*, så att vid signal från en dörr in till telegrafrummet vakten genom en mikrotelefon kan komma i telefonförbindelse med den besökande. Den besökande hör samtalet i en högtalare och besvarar anropet genom en i samma högtalare monterad mikrofön. Först sedan telegrafvakten fått besked om ärendet och anser sig kunna släppa in den påringande, trycker han på en knapp, varvid dörrrens elektriska lås påverkas och dörren kan öppnas.

Förekomma flera ytterdörrar med porttelefoner vid varje dörr, måste en ljustablå finnas i vakt-rummet, så att telegrafvakten kan se från vilken av dörrarna anropet kommit.

Dessa porttelefoner äro mycket värdefulla, då de förhindra onödigt spring i dörrarna och vakten har möjlighet att kontrollera vilka som gå ut och in i våningarna.

Utöver de nu beskrivna signalanläggningarna erfordras inom be-

fälsbostäder och andra bostäder inom stationen vanliga *ringledningsanläggningar* med nummer-tablåer, dels för ingångsdörrarna till de olika lägenheterna och dels vid större lägenheter från de olika rummen ut till köket.

För den interna kommunikationen har på senare år även *högtalareanläggningar* tagits i bruk, huvudsakligen för ordergivning, men även i form av *chefstelefoner* för förbindelse mellan telegrafrummet och brandchefens expedition och bostad.

Ordergivningsanläggningarna äro i allmänhet avsedda för meddelanden från telegrafrummet till manskap i vagnhallen eller på gården utanför. Dessa meddelanden kunna alltså bestå av uttryckningsadresser, beredskapsåtgärder, personsökning m. m. Anläggningarnas beståndsdelar utgöra en mikrofon, placerad hos telegrafvakten, en eller flera högtalare i vagnhallen och på gården, samt en förstärkare, som kan placeras i växelrum eller på annat lämpligt ställe.

Då driftsäkerheten hos moderna förstärkare är synnerligen högt uppdreven, kan förstärkaren ständigt stå inkopplad och anläggningen kommer därför att alltid stå färdig för ögonblicklig användning.

Svåra akustiska förhållanden råda i allmänhet i t. ex. vagnhallar, och planerandet av anläggningen samt valet av de i anläggningen ingående delarna måste därför ske synnerligen omsorgsfullt, då i annat fall anläggningens användbarhet kan bli starkt minskad.

Vid sidan av och som ett komplement till lokaltelefonanläggningen är en *högtalande chefstelefonanläggning* av stor betydelse, främst därigenom att brandchefen vid kritiska tillfällen utan ett ögonblicks tidsutdräkt och endast genom att trycka på en knapp kan komma i förbindelse med telegraf-

rummet och omvänt, utan att behöva fördröjas av event. upptagna apparater. Chefstelefonanläggningen bör vara av begränsad omfattning med ett fåtal anslutna apparater t. ex. på brandchefens expedition och ett par apparater i hans bostad och får under inga omständigheter göras så omfattande, att den kommer att tjäna som lokaltelefonanläggning, då ju i sådant fall syftet med anläggningen helt förfelas. En chefstelefonanläggning skall, som namnet anger, verkligen vara en anläggning, där chefen aldrig behöver besväras av upptaget och som ständigt står beredd att förmedla chefens direktiv.

För manskapets trivsel är det vidare nödvändigt att förse brandstationen med en *centralradioanläggning*. Radiomottagaren placeras då lämpligen i ett dagrum. Till radiomottagaren anslutas sedan högtalare och hörtelefoner i logement och på event. andra platser.

Brandbefälet, som har sina bostäder inom brandstationen, ha emellertid som regel egna radiomottagare och för att undvika ett trassligt och misspydande antennsystem på taket, bör brandstationen förses med en gemensam *centralantennanläggning* med anslutningskontakter i bostäder och dagrum.

G. Bergh.

Brandstegar,

s. k skarvstegar

För brandkärer
längd 252 cm. med 7 steg à 19: — kr.

För fastigheter
längd 280 cm. med 7 steg à 12: 50 kr.
" 315 " " 8 " " 17: — "
" 365 " " 9 " " 20: — "
fritt Borås. Tillverkas av

Brandförman S. BOLANDER

BORÅS

Telefon: Borås 12746

Ombud antagas.

Stränga brandskyddsföreskrifter för hela landet.

Sedan byggnadsstyrelsen i samråd med luftskyddsinspektionen den 19 sept. 1938 till Kungl. Maj:t inkommit med ett förslag till lagbestämmelser om det byggnadstekniska luftskyddet har den 1 mars i år utfärdats *"Lag om skyldighet för ägare av anläggningar och byggnader att anordna skyddsrum m. m."* (S. F. 119/1940.)

Ehuru titeln på denna lag synes tyda på, att det framför allt är anläggandet av skyddsrum, som bestämmelserna gälla, skall man finna att under de till synes obetydliga "m. m." i titeln dölja sig brandskyddsföreskrifter, som kunna få ganska revolutionerande inverkan på byggnadsväsendet i Sverige. Studerar man lagen finner man nämligen, att de nya brandskydds-

föreskrifterna icke blott kunna bli tillämpliga på anläggningar eller byggnader, för vilka 1931 års byggnadsstadga redan är tillämplig — således för byggnader belägna inom mera tätbebyggda samhällen — utan att de även kunna gälla bebyggelsen på den egentliga landsbygden, där ju byggnadsbestämmelser hittills helt saknats. Dessutom innebära bestämmelserna avsevärt ökade krav på byggnadernas utförande jämfört med vad byggnadsordningarna i allmänhet föreskriva.

1931 års byggnadsstadga och de byggnadsordningar, som utfärdats på grundval av stadgan, äro baserade på fredsförhållanden och det är naturligt att den mångfaldigt ökade brandfara, som ett eventuellt

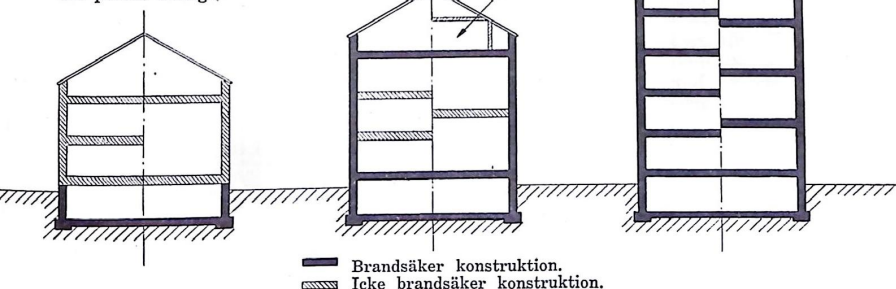
Byggnad i mindre än 3 våningar.

Byggnad i mer än 2 våningar.

Byggnad i mer än 4 våningar.

Då byggnad uppföres med mindre än tre våningar, skola fribärande konstruktioner utföras brandsäkert i den mån det provas skäligt.

Vind anses som våning om mer än hälften är avsedd till bostad.

Schematisk framställning av huvuddragen av lagens brandskyddsbestämmelser.

krig kommer att medföra, i tid måste förebyggas genom att dessa fredsbestämmelser skärpas. Detta behov har tydligt och klart ådagalagts under de senaste årens krig. Det hjälper icke att för krigsförhållanden skapa fram förstärkta brandkårer för att på så sätt kompensera den ökade brandfrekvensen. Där icke det passiva brandförsvar, som kan ernås genom ett mot brand motståndskraftigt byggnadssätt, är tillgodosett, där förslår icke heller i längden det aktiva brandskyddet — brandväsendet — hur starkt det än må vara.

Såsom framgår av nedanstående utdrag ur lagtexten gälla bestämmelserna inom hela riket för sådana områden, orter och enstaka anläggningar eller byggnader som beräknas kunna bli mer utsatta för flyganfall och som äro av vikt att skydda. Lagen gäller således, såsom förut nämnts, oavsett om byggnaderna äro belägna på landsbygden eller inom samhällen som ha byggnadsordning. Denna vidgade tillämpning torde väl särskilt vid uppförandet av industrianläggningar få stor betydelse.

Undantagna från själva lagen äro bl. a. anläggningar och byggnader för militära ändamål.

För närmare bestämmande av lagens tillämpning har samtidigt med lagen utfärdats "*Kungl. Maj:ts kungörelse angående inrättande av skyddsrum för anläggningar och byggnader m. m.*" (S. F. 120/1940). Då vidare lagen medfört, att byggnadsstadgan i vissa delar måste ändras, har en kungörelse även här om utfärdats med titeln "*Kungl. Maj:ts kungörelse om ändring i vissa delar av byggnadsstadgan den 20 november 1931 (nr 364);*" (S. F. 121/1940).

Lagen om skyddsrum och brand-skyddsåtgärder.

I lagens inledande bestämmelser föreskrives inom vilka områden la-

gen skall tillämpas. Sålunda säges i lagens

1 §.

"Inom område, som Konungen bestämmer, skola i fråga om anläggningar och byggnader vidtagas åtgärder till skydd mot skador genom luftanfall enligt vad nedan i 2—10 §§ sägs.

Konungen äger, i den mån det provas erforderligt förordna, att bestämmelserna i 2—10 §§ skola äga tillämpning jämväl i fråga om anläggningar och byggnader, som ej äro belägna inom sålunda bestämt område."

I lagens andra paragraf föreskrives, för vilka typer av byggnader eller anläggningar, som lagen skall tillämpas.

2 §.

1. hamn, järnvägsstation och därmed jämförlig anläggning, som är av vikt för allmänna samfärdsel,

2. industriell anläggning, vid vilken i regel minst 25 personer samtidigt äro sysselsatta,

3. anläggning, som inrymmer undervisnings- eller vårdanstalt, hotell eller pensionat och är avsedd att hysa minst tjugofem personer,

4. byggnad med mer än två våningar, som till väsentlig del är avsedd till bostad eller till kontors- eller affärslokal, samt

5. annan anläggning eller byggnad, inom vilken människor bo eller eljest vanligen vistas; såframt skyddsrum är erforderligt med hänsyn till anläggningens eller byggnadens beskaffenhet och läge.

Vind anses i denna lag såsom väning allenast om mer än hälften är avsedd till bostad."

I 3—6 §§ avhandlas skyddsrumsbestämmelser medan 7—10 §§ innehålla bestämmelser om vilka byggnadstekniska brandskyddsåtgärder

gårder som skola utföras. Dessa paragrafer hava följande lydelse.

7 §.

"Vid uppförande av byggnad, som avses i 2 §, i mer än två våningar skola vertikala bärverk, bjälklag över källare samt översta på mur eller därmed likvärdigt bärverk vilande bjälklag utföras brandsäkert. Uppföres sådan byggnad i mer än fyra våningar, skola samtliga bjälklag utföras brandsäkert.

8 §.

Undergår byggnad, som avses i 2 § och som är uppförd i mer än två våningar, sådan ombyggnad, ändring eller utvidgning, att den kommer att i väsentliga delar framstå i nytt skick och i avsevärd mån öka i värde, skall, därest brandbotten saknas, sådan anordnas å översta på mur eller därmed likvärdigt bärverk vilande bjälklag.

Ända att ombyggnaden, ändringen eller utvidgningen är av mindre omfattning, skall brandbotten anordnas enligt vad nu sagts, om kostnaden därför är ringa i jämförelse med kostnaden för byggnadsarbetet i dess helhet.

9 §.

Då byggnad, som avses i 2 §, uppföres med mindre än tre våningar, skola bärande konstruktioner utföras brandsäkert, i den mån det provas skäligt.

Vad nu sagts skall jämväl äga tillämpning vid väsentlig ombyggnad, ändring eller utvidgning av sådan byggnad.

10 §.

Kan i annat hänseende än ovan nämnts i fråga om anläggning eller byggnad till minskande av brandskador genom luftanfall vidtagas åtgärd som utan kostnad av någon betydenhet medför väsentlig fördel, må länsstyrelsen föreskriva sådan åtgärd."

11—25 §§ slutligen innehålla gemensamma bestämmelser om lagens tillämpning m. m.

11 §.

"Skyldigheten att vidtaga åtgärd, varom ovan sägs, åvilar anläggningens eller byggnadens ägare. Såsom ägare anses jämväl den som innehar anläggning eller byggnad med fri förfoganderätt eller fideikommissrätt eller därmed jämförlig rätt.

Innehaves anläggning eller byggnad eller del därav med nyttjanderätt, då åtgärden vidtoges, och yrkar ägaren att nyttjanderättshavaren skall bidra till kostnaden, vare nyttjanderättshavaren, såframt därefter minst ett år återstår av tiden för nyttjanderätten och det finnes uppenbart obilligt att ägaren skall vidkännas hela kostnaden, pliktigt att utgiva skäligt bidrag till amortering och ränta för den återstående tiden för nyttjanderätten."

12 §.

Det åligger byggnadsnämnd att, innan byggnadslov meddelas, pröva vilka åtgärder till skydd mot skador genom luftanfall som skola vidtagas.

I fråga om anläggning eller byggnad, som avses i 2 § 1—3, skall byggnadsnämnden underställa meddelat beslut om byggnadslov länsstyrelsens prövning såvitt angår luftskyddet.

13 §.

Finnes ej byggnadsnämnd i ort, där åtgärder till skydd mot skador genom luftanfall skola vidtagas, skall, om någon vill utföra anläggning eller byggnad, som avses i 2 § 1—4, eller verkställa väsentlig ombyggnad, ändring eller utvidgning av sådan anläggning eller byggnad, länsstyrelsens godkännande av företaget i förväg inhämtas såvitt angår luftskyddet.

14 §.

Länsstyrelsen äger helt eller delvis medgiva befrielse från vidtagande av åtgärd som avses i denna lag, om åtgärden provas medföra oskäligen kostnad eller ock sådan befrielse kan medgivas utan eftergivande av skäliga anspråk på luftskydd.

I den mån det finnes lämpligt må länsstyrelsen uppdraga åt byggnadsnämnd att i enlighet med länsstyrelsens anvisningar utöva befogenhet som nu sagts.

I övrigt må Konungen medgiva undantag från lagens bestämmelser.

15 §.

Tillsyn å efterlevnaden av denna lag utövas, där ej Konungen annorlunda förordnat, under länsstyrelsens inseende av luftskyddschefen.

Om byggnadsnämnds tillsyn å byggnadsföretag är särskilt stadgat.

16 §.

Envar som äger eller innehar anläggning eller byggnad vare pliktig tåla, att den besiktigas för utrönande, vilka åtgärder till skydd mot skador genom luftanfall som vidtagits eller böra vidtagas.

17 §.

Länsstyrelsen äger vid vite tillhålla den som är pliktig att anordna skyddsrum eller vidtaga annan skyddsåtgärd som ovan sägs att fullgöra sin skyldighet. Länsstyrelsen må ock, om försummelse föreligger, ombesörja åtgärden samt uttaga kostnaden av den försumlige.

18 §.

Den, som underlåter att i förväg inhämta länsstyrelsens godkännande i fall, varom i 13 § sägs, eller åsidosätter föreskrift, som meddelats av länsstyrelsen vid prövning enligt samma paragraf, straffas

med dagsböter och vare skyldig att i enlighet med länsstyrelsens anvisningar ändra vad som redan utförts.

Vägrar någon utan skälig anledning att låta anläggning eller byggnad besiktigas enligt vad i 16 § sägs, straffes med dagsböter.

19 §.

Förseelse mot denna lag eller mot föreskrift som utfärdats med stöd av lagen åtalas av allmän åklagare.

Åtal för sådan förseelse anhängiggöres vid polisdomstol, där sådan är inrättad, men eljest hos poliskammare eller, där sådan icke finnes, vid allmän domstol.

Böter och viten, som ådömas enligt denna lag, tillfalla kronan.

20 §.

Över byggnadsnämnds beslut i fråga, som avses i denna lag, må besvär anföras hos länsstyrelsen inom en månad från det klaganden erhöi del av beslutet. Rätt att anföras besvär tillkommer jämväl luftskyddschefen.

Talan mot beslut, som enligt denna lag meddelas av länsstyrelsen, må föras hos Konungen i vederbörande statsdepartement i den ordning som för överklagande av förvaltande myndigheters och ämbetsverks beslut är bestämd. Rätt att föra talan tillkommer jämväl luftskyddsinspektionen.

21 §.

När synnerliga skäl därtill äro, äger länsstyrelsen förordna, att dess beslut omedelbart skall lända till efterrättelse.

22 §.

Konungen äger förordna, att fråga, i vilken enligt denna lag beslut meddelas av byggnadsnämnd eller länsstyrelse, skall provas i särskild ordning.

Konungen må ock medgiva undantag från vad gällande bestäm-

melser om byggnadsverksamheten innehålla angående tillstånd till åtgärd som kräves för anordnande av skyddsrum.

23 §.

Hava i byggnadsordning föreskrivits skyddsåtgärder utöver vad i denna lag stadgas eller med stöd av denna lag föreskrives, skola byggnadsordningens bestämmelser gälla, såframt de ej strida mot lagen eller med stöd därav meddelade föreskrifter.

24 §.

Denna lag äger ej tillämpning å anläggningar och byggnader för militära ändamål.

25 §.

Närmare föreskrifter angående tillämpningen av denna lag meddelas av Konungen."

Kungl. Maj:ts kungörelse angående inrättande av skyddsrum för anläggningar och byggnader m. m.

I 7—9 §§ innehåller kungörelsen följande bestämmelser om det byggnadstekniska brandskyddet.

7 §.

"Vad i 7—10 §§ ovan omförmälda lag är stadgat om *brandskyddsåtgärder* skall tillämpas inom hela riket.

8 §.

Vid tillämpning av 10 § förenämnda lag skall iakttagas, att antändliga upplag av materiel eller avfall å plats, varifrån brand lätt kan spridas, böra undanskaffas; att skiljeväggar på vind böra vara av ståltråd eller liknande material; samt att, i den mån det med hänsyn till förhållandena kan anses påkallat, lämpliga åtgärder böra vidtagas för att försvåra upptäckten från luften av anläggningar och byggnader.

9 §.

Från länsstyrelsens prövning enligt denna kungörelse och 14 § ovannämnda lag undantagas anläggningar och byggnader tillhörande telegrafverket, järnvägarna, statens vattenfallsverk, under väg- och vattenbyggnadsstyrelsens förvaltning eller tillsyn stående kanaler och flygplatser ävensom enskilda kraftverk och andra företag, beträffande vilka Kungl. Maj:t förordnat att de i luftskyddshänseende skola lyda under särskild myndighet; och skall prövningen i stället i samråd med luftskyddsinspektionen handhas av den myndighet, under vilken anläggningen, byggnaden eller företaget lyder i luftskyddshänseende, länsstyrelsen obetaget att på framställning av luftskyddsmyndigheten meddela beslut, som avses i 17 § nämnda lag.

Beträffande sjukhus, som tillhöra landsting eller kommun, skall sagda prövning omhänderhavas av medicinalstyrelsen i samråd med luftskyddsinspektionen.

Den prövning som enligt 12 och 13 §§ nämnda lag ankommer på byggnadsnämnd eller länsstyrelse skall i fråga om allmän byggnad, vartill ritningarna enligt gällande bestämmelser prövas av annan myndighet, ankomma på denna myndighet."

Kungl. Maj:ts kungörelse om ändring i vissa delar av byggnadsstadgan den 20 november 1931.

"Kungl. Maj:t har, efter riksdagens hörande, funnit gott förordna, att 13, 15, 54, 101 och 108 §§ byggnadsstadgan den 20 november 1931 skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan anges:

13 §.

Stadsarkitekt skall — — — hans verksamhetsområde.

Länsarkitekten, förste provinsialläkaren, provinsial- eller stadsläkaren, luftskyddschefen och brand-

chefen äga likaledes att vara närvarande vid byggnadsnämndens sammanträden och deltaga i överläggningarna men ej i besluten ävensom att, där de så önska, få sin mening till protokollet antecknad.

15 §.

Vid uppgörande — — — större område;

att luftskyddets krav vederbörli-

gen beaktas;
att bekväma — — — området
främjas.

54 §.

I byggnadsordningen — — —
brandsäkra väggar.

I byggnadsordningen — — —
göras brandsäkra.

Om byggnads inrättande med
hänsyn till luftskyddet är särskilt
stadgat.

101 §.

Där så — — — kommunalfull-

mäktiges hörande.
Å sådan sakkunnig skall tilläp-

pas vad enligt denna stadga eller
eljest gäller om byggnadsnämnd,
som i detta kapitel avses.

108 §.

Skorstenar och — — — antänd-

ligt material.
Trävirke må — — — brandfritt
ämne.

Å golvet — — — eller järnplåt.

Om byggnads inrättande med
hänsyn till luftskyddet är särskilt
stadgat."

Departementschefens yttrande.

En viktig detalj i den nya lagen är, att även staten tillhörande anläggningar och byggnader äro underkastade bestämmelserna. Av flera myndigheter hade i yttranden över byggnadsstyrelsens förslag uttalats, att statliga byggnader, som ur luftskyddshänseende äro underkastade särskild tillsyn, böra

undantagas från de nya bestämmelsernas tillämpning. Häremot framhåller emellertid departementschefen i sitt yttrande: "Tillräckliga skäl härtill torde dock icke föreligga, och det är ur principiell synpunkt mindre tilltalande att i lagen undantaga staten från skyldigheter som eljest åläggas ägare av anläggningar och byggnader. Endast anläggningar och byggnader som tillhöra försvarsväsendet intaga en sådan särställning att lagbestämmelserna icke böra göras tillämpliga å dem. I övrigt torde i fråga om statliga byggnader endast erfordras ett förbehåll som ger Kungl. Maj:t befogenhet att meddela bestämmelser om särskild ordning för provningen av vissa frågor om luftskyddet. En dylik befogenhet synes påkallad även beträffande icke statliga sjukhus, enskilda järnvägar och vissa andra företag."

Beträffande detaljbestämmelserna i byggnadsstyrelsens förslag om brandskyddsåtgärder uttrade vidare departementschefen:

"Vad härefter angår frågan om brandskyddsåtgärder har byggnadsstyrelsen föreslagit, att vid uppförande av byggnad med mer än tre våningar eller av industriell eller därmed jämförlig anläggning, avsedd att rymma mer än 50 personer, vissa bärverk skola utföras brandsäkert. En motsvarande bestämmelse har i det föreliggande förslaget upptagits i 7 §. Denna har ansetts böra göras tillämplig å byggnad med mer än två våningar, oavsett för vilket ändamål den användes. I överensstämmelse med byggnadsstyrelsens förslag har en särskild föreskrift meddelats i fråga om hus med fem eller flera våningar. I 8 § har stadgats att brandbotten i vissa fall skall anordnas vid ombyggnad, ändring eller utvidgning av hus med tre eller flera våningar.

Det torde icke vara möjligt att

beträffande byggnader, som icke äro uppförda i mer än två våningar, meddela några generella föreskrifter angående brandsäkra konstruktioner. Härom bör lämpligen träffas avgörande efter vad som finnes skäligt i varje särskilt fall. Detta har kommit till uttryck i 9 §.

I byggnadsstyrelsens förslag upptages jämväl en bestämmelse angående beskaflenheten av skiljeväggar på vind. En dylik detaljbestämmelse torde emellertid icke lämpligen böra inflyta i själva lagen. Under 10 § har i stället meddelats ett stadgande av mera allmän innebörd, enligt vilket även andra åtgärder än förut nämnts kunna påbjudas, om de utan att medföra kostnad av någon betydelse medföra väsentlig minskning av risken för brandskador genom luftanfall."

Såsom framgår av textutdraget av kungörelsen om skyddsrum m.

m. har också en sådan detaljbestämmelse om skiljeväggar på vindar och antändliga upplag av material och avfall intagits i kungörelsen.

I lagens 15—21 §§ ha upptagits bestämmelser om tillsyn, vitesföreläggande m. m. Förutom ifråga om statliga verk äro särskilda bestämmelser härom utfärdade för sjukhus, enskilda järnvägar och vissa andra företag. I sitt yttrande framlägger departementschefen lämpligheten härav:

"Såsom tidigare framhållits torde det vara lämpligt att i fråga om statliga byggnader meddela särskilda bestämmelser i vad angår sättet för prövning av frågor rörande deras luftskydd. Även beträffande sjukhus, som icke drivas av staten, samt enskilda järnvägar och vissa andra företag ha undantagsbestämmelser i sådant hänseende synts erforderliga. Av dessa skäl har i 22 § upptagits stadgande, som ger Kungl. Maj:t rätt att förordna, att fråga, i vilken beslut enligt lagen meddelas av byggnadsnämnd eller länsstyrelse, skall prövas i särskild ordning. För undvikande av dröjsmål har tillika ansetts böra stadgas, att Kungl. Maj:t äger befogenhet att i fråga om inrättandet av skyddsrum medgiva undantag från vad i byggnadsstadgan eller byggnadsordning må vara bestämt om skyldighet att inhämta byggnadslov."

(Ur Brandskydd.)

Billiga läderhjälm

från lager.

Omsättning 325 st.

JOSEF LARSSON

Riddargatan 62

STOCKHOLM

Luftskyddsmateriel

Svenska gasmasker för aktiv och passiv befolkning.

Skyddsrumsventilatorer.

Gas- och splittersäkra dörrar.

Birger Carlson & Co. A.-B.

Specialfirma för gasskyddsmateriel

Malmkillnadsg. 33 STOCKHOLM Telefon 232655

Brandskyddet i Finland.

Under rubriken "*Brandskyddet väl ordnat under kriget*" var i den finska tidningen Hufvudstadsbladet den 24 april infört en artikel om brandskyddet i Finland under kriget. Då artikeln under rådande förhållanden har ett särskilt intresse för de svenska brandkärorna, anser redaktionen lämpligt, att oavkortad återgiva artikeln, som grundar sig på en intervju med ett par ledande män vid Befolkningsskyddschefens stab. Det civila luftskyddet benämnes i Finland befolkningsskyddet. Kursiveringen är gjord av redaktionen.

Överinseendet över det under inrikesministeriets befogenhet ställda brandskyddsarbetet är i vår land centraliserat inom befolkningsskyddschefens stab.

Chefen för sektionen för allmänna ärenden vid staben, överstelöjtnant *K. E. Levälähti* och chefen för byrån för brandväsendet, ingenjörslöjtnant *V. Niemistö*, ha lämnat några upplysningar om de krav som ställdes på brandskyddsverksamheten under kriget samt därmed sammanhängande planer och åtgärder. Vid intervjun behandlade överstelöjtnant *Levälähti* det vittbärande, synnerligen betydelsefulla skogsbrandskyddsprogrammet och ingenjörslöjtnant *Niemistö* brandvärnets under krigstida förhållanden.

Alarmberedda släckningsenheter och fjärrhjälp.

— Inte heller på detta område voro vi helt oförberedda, börjar ingenjörslöjtnant *Niemistö*, men omedelbart då kriget brutit ut ställdes vi inför en uppgift som krävde ett snabbt avgörande: brandkärer-

nas organisation i syfte att tillfredsställa krigstidens krav. I detta avseende var det två saker som voro av speciell betydelse, nämligen att reservera brandredskap och att bilda släckningsenheter.

Vid krigsutbrottet fanns inte i vårt land reservförråd av brandredskap. Vår anspråkslösa brandredskapsindustri hade arbetat med tanke på våra fredstida behov, men den hade inte rustat sig för krigstidens krav. Stora mängder redskap av olika slag behövdes, efterfrågan var stor och det gällde att noggrant överväga huru de till buds stående materielen på bästa möjliga sätt borde fördelas. Det blev nödvändigt att utarbeta en noggrann plan över vad fabrikerne fingo sälja och åt vem. Övervakningen av distributionen handhades av befolkningsskyddschefens stab. Genom att det hela organiserades på detta sätt uppnåddes det resultatet, att oaktat den begränsade tillgången brandskyddet inte trots bristen på materiel i större utsträckning stördes.

Behovet av motorsprutor har varit stort. Redan i våras för ett år sedan hade våra fabriker från England beställt 132 motorsprutor, men sedan kriget i Europa utbrutit beviljades till en början icke exportlicenser. Sedan Sovjetryssland inlett sitt angrepp mot Finland, erhöilo vi visserligen slutligen exporttillstånd, men det drog ut på tiden och vi vänta ännu på leveransen. De inhemska fabrikerne samlade motorer från olika håll, och dessutom kunde vissa delar tillverkas även här hemma. På så sätt blev den största bristen avhjälpd, men under hela krigstiden var efterfrågan på motorsprutor ofantligt stor. Även brandslangar erfordrades i stor mängd. De gamla

slangarna blevo hastigt utslitna och måste skyndsamt förnyas. I synnerhet den starka kölden hade en förödande verkan på slangarna, och med den följde även en annan olägenhet: på grund av att slangarna frusit voro de inte alltid i användbart skick då en ny eldsvåda utbröt, utan de måste först upptinas. I Finland tillverkade två fabriker slangar, men då deras produktion inte förslog, måste man försöka anskaffa slangar utifrån. 30,000 meter slangar beställdes även, men de ha ännu inte anlänt. Under kriget försökte man ordna det så att hela behovet tillfredsställdes i hemlandet.

Organiseringen av släckningstrupperna hade satts i gång redan kort före krigsutbrottet och genast efter detta trädde systemet i kraft. Släckningstrupperna ordnades alltid i alarmberedda släckningsenheter i olika delar av bosättningscentra, där de efter noggrant överbäggande förstärktes. Nytt brandmanskap togs i tjänst. Många olika åtgärder vidtogos. Av dessa bör särskilt nämnas brandkårernas s. k. fjärrhjälp, vilken inte tidigare prövats, men som nu under kriget skulle komma att få en synnerligen stor betydelse. Då man organiserade fjärrhjälp utgick man ifrån att intet bosättningscentrum, som blir föremål för bombardering, då eldsvådorna rasa, helt kan komma till rätta med egna krafter och egen materiel, utan behöver hjälp från annat håll. Fjärrhjälp organiserades sålunda, att på de orter där flera motorsprutor funnos, enheter formerades som vid behov kunde sändas annorstädes, samtidigt som de naturligtvis utförde släckningstjänst på sin egen ort. Fjärrhjälp organiserades länsvis och berättigade att tillkalla fjärrhjälp voro landshövdingen samt brandchefen. Vid stora bombardemang var fjärrhjälp av ofantligt stor betydelse; dessa motoriserade släck-

ningstrupper voro alltid omedelbart startklara. Förläggningssorten för varje släckningsenhet var hemorten, dit de omedelbart återvände efter utfört värv.

Beaktansvärd är även den från utlandet erhållna hjälpen. Genast i början av kriget meddelades från Sverige, att där organiserades en verksamhet för anskaffning av brandredskap och -manskap till Finland. Snart anlände även fem stora motorsprutor och fem skumsläckningssprutor samt slangar. De stora sprutorna placerades i Helsingfors, Hangö, Riihimäki, Heinola och Vasa. Den första gruppen hjälpmanskap, två plutoner, vardera bestående av tio man, erhöles i slutet av januari, och av dessa placerades den ena i Helsingfors och den andra i Hangö. Helsingforsplutonen deltog i släckningsarbete bl. a. i Borgå. Sedermera förflyttades även den till Hangö. Efter fredsslutet togo svenskarna effektivt del i evakueringen av Hangö-trakten.

Också Norge sände släckningshjälp och även från England utlovades genast i början av kriget hjälp, men förberedelserna togo så lång tid att den engelska plutonen anlände först efter fredsslutet. Den har effektivt deltagit i evakueringsverksamheten och senast har den använts vid röjningsarbetena i Ekenäs. Med tacksamhet erinra vi om den mångsidiga hjälp vi på detta område erhållit från utlandet.

Brandskyddsorganisationen har med heder skött sina åligganden under kriget. Av stor betydelse var den omständigheten, att nån hos brandkårerna i Finland redan tidigare var mycket hög.

Som resultat av släckningstruppernas verksamhet må endast i korthet nämnas, att så när som på några sällsynta undantag eldsvådorna alltid kunde begränsas till de hus som antänts vid bombardemangen. Utan en väl organiserad

släckning hade skadornas omfång blivit betydligt större. Allt som allt nedbrunno i hela landet 42 stenhus helt och cirka 700 trähus. Manskaper arbetade med en storartad hängivenhet och raskhet, likaså befälet. I de svåraste förhållanden kämpade de oförtröttligt mot eldens förhärjande makt. De voro även utsatta för fiendens bombardemang och maskingevärseld. Lyckligtvis blev manspillan bland brandmanskaper icke stor; en brandsoldat dödades under ett bombardemang, två sårades svårt och tretton lindrigare. Dessutom blevo två gasförgiftade.

Jag ber till slut, säger ingenjörslöjtnant Niemistö, att få tacka brandbefäl och manskap för väl utfört värv under svåra förhållanden.

Programmet för skogseldskyddet.

— Ända från början förstod man, att även avvärjandet av skogseldar tillkom befolkningsskyddsmyndigheterna och därför vidtogos i tid åtgärder i detta syfte, säger överstelöjtnant Levälähti.

Vid befolkningsskyddschefens stab var planen för förhindrande av skogseldar såtillvida färdig i januari, att ett orderutkast kunde sändas till länsstyrelserna. Till folkförsörjningsministeriet hade insänts ett förslag om att landets skogar skulle uppdelas i rutor med 30 meter breda brandgångar. I anledning av denna framställning hölls i Helsingfors ett möte i vilket deltago representanter för folkförsörjningsministeriet, befolkningsskyddschefens stab, Finlands brandskyddsförening och försvarsministeriet. Detta möte intog dock en avvisande ståndpunkt till det gjorda förslaget, av den anledningen att man ansåg att parcelleringen skulle komma att förorsaka en alltför stor skada utan motsvarande nytta och dessutom även från mi-

litärsynpunkt ansågs betänkligt samt omöjligt att förverkliga inom den tid som stod till förfogande. Däremot ansåg man vid mötet att befolkningsskyddschefens stabs plan hade träffat det riktiga. Denna plan tillsändes sedan länsstyrelserna för vidtagande av åtgärder. Samtidigt uppmanades dessa att före den 15 februari till staben insända de begärda uppgifterna.

Under tiden beräknades vid staben vilken mängd släckningsmateriel som skulle erfordras. Man anhöll omedelbart hos inrikesministeriet, folkförsörjningsministeriet och Finlandshjälpen om medel för anskaffandet av materiel. Då medel på detta sätt emellertid inte erhöles, sändes till de skandinaviska ländernas brandskyddsföreningar en skrivelse, vari anhölls om att dessa ville sätta i gång en insamling av vid skogsbrand erforderliga redskap. Dessutom vände vi oss med en anhållan om hjälp till Nationernas förbund, därifrån vi likväl tills vidare inte erhållit något svar. Däremot har den i Skandinavien igångsatta insamlingen lett till resultat. Därifrån har till vårt land redan anlänt 3,600 yxor. För släckande av skogseldar behövs dessutom cyklar och andra transportmedel, bl. a. bilar, som äro absolut nödvändiga för att släckningsmanskapet snabbt skall kunna komma till brandplatsen. I denna avsikt sände vi bl. a. genom förmedling av vårt sändebud en anhållan om hjälp till Amerika. Denna anhållan har dock tills vidare varit resultatlös.

Under tiden underställdes emellertid ledningen av befolkningsskyddet på krigsoperationsområdet högkvarteret och även där vidtogos åtgärder för avvärjande av skogseldar. Då befolkningsskyddschefens stab erhöll kännedom härom, beslöt man sammankalla representanter från de olika distrikten till ett rådplägningsmöte. Mötet hölls

den 28 februari. Där voro representerade befolkningsskyddschefens stab, högkvarteret, forststyrelsen, Centralskogssällskapet Tapio och träförädlingsindustriernas representanter. Närvarande var även den av inrikesministeriet utsedda brandöverinspektören. Vid detta möte var man enig därom att man borde rusta sig för avvärjande av skogseldar och att man borde vidtaga brådskande åtgärder. Vidare var man enig om att dessa åtgärder borde vidtagas på kommunernas försorg. Man ansåg att bevakningen lättast skulle ske i samband med luftbevakningen. Luftbevakningsdistrikten skulle sålunda funktionera som brandskyddsdistrikt. Vidare innehöll beslutet, att för ändamålet ett speciellt kartverk skulle utföras, med vars tillhjälp brandplatsen skulle kunna fastställas från luftbevakningstornen m. fl. utkiksställen.

I varje kommun skulle finnas en skogsbrandchef, som skulle lyda under befolkningsskyddschefen, och under honom en bychef. Brandskyddskrafternas stomme skulle bildas av stötgrupper, organiserade bland de i kommunerna kvarvarande invånarna och de evakuerade och dessa grupper skulle som extra kraft använda den till hands varande befolkningen. Vidare var man enig om att staten ensam borde svara för anskaffning av materiel. På grundvalen av mötets beslut begynte man sedan i detalj förbereda saken. Bl. a. anställdes vid befolkningsskyddschefens stab för detta ändamål en särskild person, en forstmästare och högkvarteret hade motsvarande funktionärer till sitt förfogande.

Fredsslutet medförde dock ett avbrott i denna verksamhet, men för framtida behov ha på bägge hållen planernas detaljer utvecklats.

Överstelöjtnant Levälähti framhöll slutligen, att för dem som för-

stodo faran för skogseldar framstod den som mycket allvarsam och den berördes även i pressen. Detta bekymmer var dock delvis onödigt, ty myndigheterna hade även i denna fråga vidtagit åtgärder, och i den händelse att denna fara hade hotat oss, skulle vi redan på förhand varit rustade mot den. Det utförda arbetet och de planer som nu icke behöfve fullföljas, äro emellertid av betydelse för framtiden.

*

Till ovanstående vill redaktionen endast foga det tillägget, att de frivilliga brandkärorna, som ursprungligen avsågs för samhällets skydd mot brand under fredstid, visat sig ha ett utomordentligt värde under kriget och räddat många finska samhällen från förintelse.

Vi kunna ej blunda för att de svenska frivilliga brandkärorna äro de finska till antalet underlägsna i proportion till folkmängden. Må medvetandet härom sporra de orter, som ännu sakna brandförvar till ansträngningar att avhjälpa denna brist samtidigt som alla tillgängliga krafter måste insättas för att höja de frivilliga brandkärernas kvalitet.

Älvsborgs läns Brandkårsförbund.

På grund av bristande utrymme kan fortsättningen på Älvsborgs läns Brandkårsförbunds årsredogörelse ej inflyta förrän i nästa nummer.

Notiser.

Landskrona stads brandväsen 1939.

Brandkåren har under året haft 48 utryckningar, varav för eldsvåda eller tillbud därtill 36 gånger, trängrök 1, falskt alarm 1 och av annan anledning 10 gånger. Alarmering har skett genom brandtele-

graf 12 gånger, telefon 33 och genom bud 3 gånger. Släckning av eldsvådorna har utförts 11 gånger med en ledning från brandpost, vid 2 tillfällen har 1 ledning och vid ett tillfälle 2 ledningar från motorspruta använts, vid en eldsvåda användes 8 ledningar från brandpost och 10 ledningar från motorspruta samt vid en eldsvåda 11 ledningar från motorspruta. 13 eldsvådor ha släckts med handeldsläckningsapparater.

Den vid eldsvåda använda slanglängden utgjorde 7,200 m. och den vid utryckningen tillryggalagda väglängden 96,4 km. Under året har bl. a. nyanskaffats en brandbil med maskindriven Magirusstege om 26,5 m. stighöjd och en bogserbar motorspruta med 1,500 lit/min. högcentrifugalpump.

Kurser i luftskyddets brandtjänst ha under året anordnats för

1,500 personer, varav 200 elever vid högre allmänna läroverket.

Vindsröjning har under året utförts.

Visby stads brandväsen 1939.

Brandkåren har under året varit helt eller delvis alarmerad 19 gånger, därav för biträde vid eldsläckning på landet 2 gånger; dessutom hava mindre eldsvådor och tillbud till sådana påkallat partiella utryckningar 8 gånger.

Alarmeringarna hava skett genom telefon eller bud 23 gånger, genom brandskåp 3 gånger (falskt alarm) och genom brandskåp och telefon 1 gång.

Brandskåpen hava kontrollerats en gång i månaden. För provning av larmledningarna till kårens personal har signal givits varje dag kl. 1,30 em. Antalet brandskåp i staden är 30.

BRANDKLIPPAREN

Lätt och lättumpad handspruta för mekaniskt skum.

Omställs på ett ögonblick till vatten.

Passar för de flesta eldsvådetillbud.

Godkänd av Svenska Brandtarifföreningen och Statens Provningsanstalt för bostäder, fabriker och övriga lokaler, där högspänd elektrisk ström ej finnes (således ej i elektriska kraft- och transformatorstationer).

A.-B. BRANDKLIPPAREN

Birger Jarlsg. 16 - STOCKHOLM - Tel. 234170